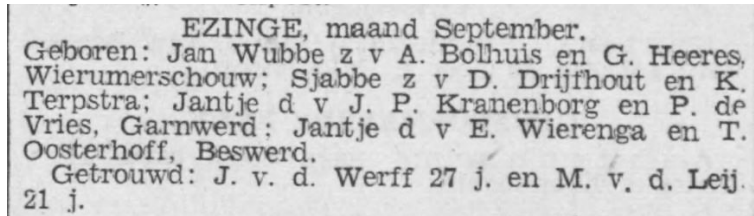

Uit de geschiedenis van Mensingeweer en omgeving: Jantje Schut-Kranenburg vertelt

Ik ben geboren in Garnwerd in 1938. In een huis met 4 woningen waar wij in de eerste en Bé Kracht in de laatste van dat rijtje woonden. Die straat heet nu Burgemeester Brouwerstraat. Later verhuisden we naar Aduarderzijl aan de Zijlsterweg.

NvhN 11 oktober 1938

Net na de bevrijding is mijn vader, Jan Pieter Kranenburg, om het leven gekomen. Hij zat bij de Binnenlandse Strijdkrachten en was toen 35 jaar oud. Op het gemeentehuis in Ezinga was wapentuig afgeleverd. Hij, samen met nog iemand, zou dat tuig buiten het dorp onschadelijk maken. Toen is mijn vader daar dodelijk gewond geraakt bij die actie aan de Schoorsterweg. Als kind van 6 jaar oud heb ik op Aduarderzijl die knal ook gehoord. Even later kwam er een mevrouw naar me toe die me vertelde dat ik direct naar huis moest komen. Er was iets heel ergs gebeurd. Mijn moeder was ook al ingelicht dat haar man was omgekomen. Mijn vader is op het kerkhof van Feerwerd begraven. Jaarlijks werd er door de gemeente Ezinga op 5 mei een bloemstuk bij zijn graf gelegd. Na de herindeling kwam dat er niet meer van. Nu doe ik het zelf, ieder jaar op die dag van dat dodelijk ongeluk.

Mijn moeder, Pieterke de Vries, hertrouwde en liet me later weten dat ze na haar dood naast mijn vader op de begraafplaats in Feerwerd wilde liggen. Zo is het gebeurd. Mijn moeder ging met haar tweede echtgenoot, de heer Haan, naar Eenrum. Dus woonde ik daar eerst ook. Ik kreeg er toen ook nog een stiefzusje bij. Ik ben de oudste van drie zussen.

In Wehe-den Hoorn ging ik naar de huishoudschool. Jan, mijn overleden man (*1935-†2016), heb ik daar leren kennen omdat hij daar op de melkfabriek werkte. Die fabriek lag aan de overkant van die school. We kregen samen drie kinderen. Appie (*1955-†2006), Pieka (*1959-†2017) en Peter. Peter is in 1970 geboren.

Foto: Links mijn vriendin Jannie Mossel, rechts met capuchon ikzelf.

Jan en ik hebben ook op Groot Maarslag gewoond. In de boerderij waar nu de familie Wolters woont, dat was voor 1966. In dat jaar kochten Marien en Nelly Scheele deze boerderij die Schilhorn van Veen in huur had. Schilhorn woonde zelf op boerderij 'Baay' tussen Mensingeweer en Eenrum. Hij bood ons aan om mee te verhuizen naar Swifterband (Flevoland) waar hij dat jaar naar toe ging, maar dat wilden we niet.

We konden toen gelukkig verhuizen naar de arbeiderswoning aan het begin van de weg naar Rollingeweer en Klein Maarslag. Op die plek woonden we van 1966-1970. Jan mocht zijn koeien stallen in de boerderij van de familie Straat op Rollingeweer 1. Hij molk toen een 7-tal koeien, daar is nog een foto van te zien. We hadden ook land in Eenrum. Als de koeien daar naar toe moesten, deden we dat bij voorkeur op zondagmorgen. Het was dan meestal rustig op de weg tussen Rollingeweer en het land bij Eenrum.

In 1970 namen we de melkwijk over van Jelle van der Wal uit Eenrum. We zijn daarom ook in Eenrum gaan wonen aan de Tuinbouwstraat 17. Onze zoon Peter is daar geboren.

We hebben ook nog gewoond in Usquert waar Jan en onze oudste zoon Appie ieder met een wagen ventten. Appie koos later voor een baan bij de Eendracht, een samenwerkingsverband van melkhandelaren. Gelukkig konden we de zaak in Usquert goed verkopen. In 1981 kwamen we naar Mensingeweer en begonnen een nieuw bestaan met de SRV-wagen.

Zelf werkte ik tot mijn pensioen in Groningen bij Bernlef waar bewoners met dementie woonden. Daar heb ik een hele mooie tijd gehad, dat werk gaf me heel veel voldoening. Ook reed ik in taxibusjes voor het vervoer van deze bewoners. Als ze ergens naar toe moesten of wilden, reed ik ze er naar toe. Dat is heel verantwoordelijk werk. Ik weet nog dat ik daarvoor een examen moest doen en dat de examinateur tegen me zei dat ik heel goed reed. 'Mag ik uw rijbewijs eens zien?', vroeg hij, 'oh, u hebt een vrachtwagen rijbewijs. Hoe komt dat?' Toen vertelde ik dat Jan en ik beiden bij de weg reden met een melkwagen. En dat we dat vrachtwagen rijbewijs daarvoor nodig hadden. Jantje [vroeger ook wel Jos] zegt dat ze altijd op de spiegels achteruit rijdt, toen en nu nog steeds. Dat doet niet iedereen haar na, zeg nou zelf.

Jantje heeft al veel meegemaakt in haar leven en toch is ze steeds opgewekt en gaat nog naar allerlei activiteiten in de omgeving, ook met de auto.

Het bevalt haar prima in Mensingeweer, zeker nu haar jongste zoon met zijn vrouw ook in haar huis komt wonen. Dat betekent dat ze vanaf januari a.s. tijdelijk even naar Eenrum verhuist. Haar adres daar is tijdelijk Hoogstraat 9. Wanneer het huis hier aan de Hoofdstraat 16 hier gereed is, komt Jantje terug naar haar vertrouwde plek. Zij en haar zoon Peter met schoondochter Tita krijgen dan ieder een eigen gedeelte in de woning. Tita zal regelmatig voor haar koken, dat is ook iets om naar uit te zien.

Prachtig dat Jantje kan blijven op de plek waar ze samen met Jan woonde vanaf 1981. Jan overleed in 2016. Nu breekt een nieuwe tijd aan samen met zoon Peter en schoondochter Tita. Jantje Schut-Kranenburg, heel hartelijk bedankt voor je verhaal!

Fotomateriaal en krantenartikelen

Jan bij van boerderij Rollingeweer toen Straat en vrouw daar hun bedrijf hadden, bovenaan staan de koeien vastgebonden aan het hek om te worden gemolken.

Jan in zijn SRV-wagen in 1981.

De Noorderrondrit zaterdagochtend programma van RTV-Noord kwam op 26 februari naar het dorpshuis van Mensingeweer. *Derk Bosscher proat ook mit Jan dij ien zien SRV-woagen zit. 'Hou laang hes dij woagen, Jan? Datteg joar', antwoordt Jan hom. 'Waarom stops nò', vraagt Derk? 'Omdat dat mot van vraauw. Zai wil nog n beetje van mie genieten en doarom mot ik thoes wezen'. Derk: 'Hou is dat om aal dij joaren mit dij vraauwlu om te goan? Wors zulf ook n oldwief?' Jan geeft hom van repliek deur te neumen dat je ook waiten mouten om oafstand te hollen. Hai vuilt hom sums net n soort Toon Hermans. 'Ik dou ales veur ze, breng bosschoppen tot koelkaast as ze dat willen.' Op t moment dat Derk en Jan aan proat bennen, is vraauw Lantingoa oet Uithuizen bie Jan in kaar. Zo krijg je gelijk ook een indruk van de actieradius van Jan en zijn wagen.*

Opening Végé-winkel in Mensingeweer in oktober 1983.

Végé-winkel in Mensingeweer voorziet duidelijk in behoefte

Met het afrekenen van de eerste gekochte boodschappen werd de nieuwe winkel in Mensingeweer officieel geopend.

Vorige week woensdag werd op feestelijke wijze de Végé-winkel in Mensingeweer door burgemeester M. R. van der Heijden van de gemeente Leens geopend.

Dat deze zaak van de familie A. Schut duidelijk in een behoefte voorziet, is de afgelopen week al gebleken. Tijdens de openingsuren heeft mevrouw Schut, die de klanten bedient, niet over belangstelling te klagen. Haar man rijdt, als voorheen, in de rijdende winkel.

De winkel werd op een originele wijze door de burgemeester geopend, door namelijk de eerste klant te bedienen. Dit onder het toeziend oog van het echtpaar Schut.

De heer Van der Heijden juichte in een toespraak het initiatief om in Mensingeweer een winkel te starten toe. Hij noemde het „een goede zaak voor de gemeenschap”. Lovende woorden ook over de durf om in deze tijd van toenemende werkloosheid en economische recessie nog een zaak te beginnen. In zijn toespraak sprak hij er verder zijn verwonde-

ring over uit dat de realisatie van het plan binnen twee weken gestalte kon krijgen. „Er is werkelijk dag en nacht aan gewerkt”, aldus de burgemeester. Een feestelijke verrassing was een serenade door de boerenkapel „De Harrelzuikers” uit Eenrum voor de familie Schut en verder het feit, dat nagenoeg iedere inwoner van het dorp op deze avond een bezoek aan de zaak bracht.

De verkoopruimte is ondergebracht in een schuur naast de woning, die tot dusver als bevoorradingsruimte voor de rijdende winkel gold.

Langs de wanden staan op overzichtelijke wijze talloze producten uit het Végé-supermarkt assortiment uitgestald, aangevuld met zuivelprodukten en bakkerswaren. De zuivelprodukten worden elke dag aangevoerd, evenals brood dat door bakker Stiekema uit Kloosterburen wordt geleverd. Verder wordt twee keer per week vers vlees aangevoerd. Ook groenten ontbreken niet in het assortiment.

Liever een brief inleveren bij 'ome Jan' dan in rode PTT-bus / 'Wij komen nooit in een postkantoor'. **Uit dagblad Trouw, augustus 11, 1992**

DEN ANDEL - De brievenbus in Den Andel staat er verloren bij. De inwoners van het Noordgroningse dorpje geven hun post liever aan 'ome Jan' mee; de melkboer die elke dag voor de deur stopt en al een jaar lang een postkantoor in z'n melkwagen meevoert.

Op het oog stelt het mobiele PTT-agentschap niet veel voor. Slechts een rode sticker op de ruit en een plakkaat bij de ingang wijzen op het rijdende PTT-loket. In de wagen is al helemaal niets te zien. Ingeklemd tussen groente en sigaretten staat onder de toonbank alleen een kleine kluis, waarin Jan Schut (56) waardevolle post- en geldzaken bewaart.

Met enkele tientallen noordelijke melkboeren maakt Schut al een jaar zijn rondes als 'PTT-melkboer'. Het verbaast hem niks dat de posterijen vorige week besloten de proef voort te zetten en de rijdende 'plattelands-postkantoren' te sluiten en de taken over te dragen aan de SRVman. "Het experiment is zeer goed aangeslagen, iedereen is positief. Daarnaast scheelt het de PTT gigantisch veel geld," weet Schut.

De inwoners van Den Andel, Mensingeweer en een deel van Warffum kunnen voor alle veel voorkomende posthandelingen in Schuts melkwagen terecht: girobetaalkaarten en cheques verzilveren, postzegels halen, postpakketten afleveren, strippenkaarten kopen en zelfs voor een visacte of een trein- en busabonnement hoeft Jan Schut zijn klanten niet teleur te stellen. "Het is ongelooflijk handig," meent mevrouw Buikema uit Den Andel.

"De melkboer komt iedere dag voor de deur. Toen die PTT-bus hier nog reed, moest je naar het centrum. Bovendien stond 'ie daar maar een half uurtje; tussen 12 en 12.30, een ongelukkige tijd. Bij Schut kunnen we vrijdags en zaterdags nog tot half acht 's avonds terecht. Zelfs een echt postkantoor moet het tegen deze luxe afleggen," verzekert mevrouw Buikema, terwijl ze een fles melk uit het rek vist.

Mevrouw Stavenga is eveneens zeer gelukkig met de postkantoorsservice van Schut. Terwijl haar dorpsgenoot J. Blaauw drie strippenkaarten koopt, zegt ze: "Ik vind het ideaal. We kunnen elke middag geld halen. En als ik de wagen heb gemist, fiets ik er even achteraan. Wij komen nooit meer op een postkantoor." Behalve de gewone postkantoren in Warffum en Baflo, lijden ook de speciale zittingen van de Rabobank in het dorps huis van het ruim 600 zielen tellende Den Andel, onder de populariteit van de postale melkman.

Schut heeft niet lang hoeven nadenken toen de Nederlandse Melkhandelaren Organisatie hem ruim een jaar geleden vroeg of hij aan de proef deel wilde nemen. "Ik zie het als een uitbreiding van mijn service, het versterkt de binding met de klanten. Het levert me verder natuurlijk een stukje extra omzet op. Mensen die voor geld- of postzaken in de melkwagen komen, nemen vaak ook nog wat boodschapjes mee."

Toch, om het geld hoeft hij het niet echt te doen, verklapt Schut. "Ik wil niet over bedragen spreken, maar wel zeggen dat de vergoeding van de PTT te laag is." Hoewel hij zich geenszins PTT-er voelt en de lokethandelingen er als vanzelf bij doet, wijst de melkman op de extra aandacht die het werk vereist. "Je werkt met geld en moet het hoofd er dus constant bijhouden. Als we fouten maken, komen die voor eigen rekening. Dit betekent dat het op pad gaan met de melkkar veel verantwoordelijker werk is geworden. Bovendien moet ik 's avonds de kas opmaken, iedere dag staatjes invullen en zorgen dat alles tot op de cent klopt."

Schut vindt een hogere vaste vergoeding verder alleszins billijk, gezien de kosten die de PTT bespaart - verstrekking van een postzegel van 50 cent kost de PTT in het mobiele PTT-kantoor een tientje - en het grotere gebied dat de melkwagens bestrijken. "Als het contract

wordt verlengd, zullen we dus nog wel even met de PTT over de vergoeding moeten stoeien," concludeert Schut, die al 23 jaar bij de weg is.

In Veendam werd een SRV-wagen onlangs herhaaldelijk overvallen. Zal een melkwagen met een goed gevulde kluis niet helemaal een aantrekkelijk doelwit voor overvallers vormen? "Ik heb nog nooit iets vervelends meegemaakt. De kluis is ook niet zomaar te openen. Ik moet eerst een code indrukken alvorens de deur pas anderhalve minuut later te open is. Verder heb ik van de PTT een autotelefoon aan boord gekregen, waarmee ik iedereen kan bereiken."

Schut heeft nog nooit in de rats gezeten en bezweert nimmer bang te zullen worden. "Ik ga niet de grote jongen uithangen als ze met een geweer de wagen binnenkomen. Als er niets meer tegen te doen is, kunnen ze het geld meekrijgen. Daar ga ik mijn leven heus niet voor in de waagschaal leggen."

Vlak voordat Jan Schut naar een aantal afgelegen boerderijen wil vertrekken, komt een Antilliaanse vrouw de zuivelkar binnen. Ze is in Den Andel met vakantie en wil een aantal brieven en prentbriefkaarten naar Bonaire sturen. "Dat komt wel goed," belooft de melkboer, terwijl hij de post van zegels voorziet en in de kluis laat glijden.

Heel even lijkt een klagelijk geluid op te klinken uit de dorpsbrievenbus, die nog geen honderd meter achter de melkwagen langs de weg staat.

Luchtfoto van Hoofdstraat 16 uit 2015 met de gele lichtbak met daarop VÉGé. De SRV-wagen paste precies naast het huis in de schuur/garage zat de winkel. **SRV** stond voor Samen Rationeel Verkopen, de wagens ontstonden namelijk door een samenwerking van verschillende groothandels. Later werd gezegd dat de letters stonden voor de eerste drie klinkers van het woord 'service'. **VÉGé** staat voor VERkoop GEmeenschap, het was een Nederlandse landelijke organisatie van zelfstandige kruideniers. Ze werd in 1938 opgericht.

Jantje op de duo-fiets met Tonnis (januari 2022) voor de supermarkt in Obergum.

Met dank aan Wim Mollema voor zijn hulp bij artikelen uit De Hogelandster.